

найдохъ богаты златны руды, тогава всякий по Испаніѣ си напусти работѣ-тъ и занаята, та ся проврь-вѣ чюдо свѣтъ прѣзъ море въ Америкѣ за да си на бере всякий злато, та да обогатѣе. Това сполучихъ наистинѣ много Испанци: изъ Перу докарахъ въ Испаніѣ цѣлы корабы, пълны съ злато. Нѣ Испаніа отъ толкова имотъ да ли цѣвнѣ? Освѣнъ дѣто ѿ не помогнѣ това злато, нѣ то еще ѣ и разобори; за-что-то хора-та зарѣзахъ всякъ работѣ, напустихъ да ся трудятъ да си искарватъ хлѣба, а имотъ-тъ, кой-то набрьзо бѣ натрупанъ, наскоро ся и прѣстнѣ и распелѣ. Оттогава Испаніа подкачи да пропада, па и до днешный день еще не може да ся завземе: едно врѣмя по неѣ живѣли до 40 милліона жителе, а сега едва ще има до 16 милл.; едно врѣмя Испаніа имала най-много корабы, а днесъ има само нѣколко; тръговіа-та ѿ е никаква, земедѣліе-то слабо, жителе ти ѿ и днесъ сѣ лѣниви и не ханѣтъ за ничто; дръжява-та, която и днесъ бы могла да ся хвали съ много имотъ, едва може да си покрые потрѣбны-ты разноскы.

Имотъ-тъ само тогава е истинска благословіа за еднѣ земѣ, само тогава ѣ подвига и прави по́чести-тъ и позамощнѣ, когато извира изъ труда, изъ работѣ-тъ и изъ просвѣщеніе-то на нейны-ты жители. Исторія-та ни приказва за земи, ягко слабо надѣлены отъ природѣ-тъ, които пакъ ся издвигнѣли на вы-сокъ стѣпень и ся прочюли на свѣта. А какъ станѣло това? Естественна-та оскудость накарала хора-та да мыслятъ, да работятъ, да тръговувать. Затова неѣ прикарамы само два примѣра, отъ старо врѣмя за Финиціяны-ты, и отъ ново врѣмя за Холландцы-ты.

На днешно врѣмя особено ся почита трудъ-тъ, раденіе-то, затова и врьвятъ напрѣдъ оніа народи,